

Antologie z listů světce z Pietrelciny

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA 3

Vzor duchovního
života

e-knihy

VĚDECTVÍ

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, poříďte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/eknihy>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky

www.paulinky.cz

Uspořádal Gianluigi Pasquale

DUCHOVNÍ
ODKAZ
OTCE PIA 3

Vzor duchovního života

© Gianluigi Pasquale

© Nakladatelství PAULÍNKY

Petrská 9, 110 00 PRAHA 1

Tel.: 222 311 206

E-mail: paulinky@paulinky.cz

www.paulinky.cz

ISBN 80-86025-61-6 (Tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-167-8 (PDF)

ISBN 978-80-7450-168-5 (ePub)

ISBN 978-80-7450-169-2 (Kindle/mobi)

*Mým dvěma mladým sestrám
Carle a Rosanně,
které vydávají svědectví o svém křtu
prostřednictvím úžasného povolání*

ÚVOD

„Stačí ti moje milost...“

Bůh jako střed a vrchol všeho. Spiritualita otce Pia jako mystika sjednocení duše s Trojjediným

Když se člověk chce zabývat písemnými doklady spirituality otce Pia, je naprosto nemožné, aby se zároveň nestřetával s dalšími oblastmi teologického zájmu. Tyto jednotlivé tematické okruhy jsou v našich výběrech rozděleny do příslušných svazků. Je zcela evidentní, že spiritualita představuje jakési jádro nebo srdce tajemství otce Pia coby řeholníka, kněze a světce. Je kupříkladu velmi obtížné oddělovat od obecně pojímané spirituality okruhy jeho specifického povolání, které ho přivedlo a plně začlenilo do františkánské rodiny mezi bratry kapucíny. Zároveň je prakticky nemožné oddělovat průběh tohoto jedinečného povolání od zkušenosti stigmat, která jsou zase velmi úzce spjata s intenzivním nazíráním Kristova utrpení a tendencí identifikovat se s trpícím Spasitelem. S tím vším velmi jasně souvisí na první pohled patrný pavlovský vliv na *Epistolarium* otce Pia, který Pavlovy

listy velmi miloval a myšlení Apoštola národů k němu promlouvalo mimořádným způsobem. Pokud hovoříme o výše uvedených rysech spirituality otce Pia, není zároveň možné opomenout jeho solidaritu s trpícími, k nimž přistupoval jako Šimon z Kyrény, aby se podkládal pod jejich kříž. Otec Pio opravdu dokázal ve tváři každého trpícího rozpoznávat Kristovy rysy. V tomto souhrnném přehledu vzájemně neoddělitelných charakteristik duchovnosti otce Pia nelze opomenout také jeho dovednost duchovního vůdce a zpovědníka, když skýtal druhým neocenitelné rady. Právě v nich se neprojevuje pouze jeho pedagogická zdatnost, ale zejména sama nesmírně hluboká duchovní zkušenost, která z něho činila spolehlivého vůdce duší.

Z uvedených důvodů je třeba chápat tento výbor z *Epistolaria* otce Pia spíše jako cosi velmi komplexního, souhrnného, jako místo, kde se vzájemně setkávají jednotlivé základní rysy jeho duchovnosti. Tyto jednotlivé charakteristiky nalézají specifitější výraz v dalších svazcích, které jsou tematicky sevřenější. To ale neznamená, že by tento výbor neměl hlubokou, vnitřně sjednocující ideu. Jedná se o přehled specifických událostí a situací, v nichž se projevuje celek duchovního života otce Pia se všemi jeho charakteristikami. Ty často nejsou samy o sobě snadno identifikovatelné, ovšem projevují se zřetelněji ve vztahu otce Pia k jeho přátelům, bratřím, představeným i k duším, jež jsou svěřeny jeho péči.

Je nabíledni, že spiritualita nemůže nepředstavovat jádro identity každého světce. První charakteristikou opravdové duchovnosti musí být to, že člověk postaví do středu své existence Jediného, Nezbytného. K němu poté směřuje naprosto všechno jako k vrcholu bytí. Kolem tohoto vrcholu pak krouží všechno ostatní. Zbylé záležitosti se dostávají na druhou nebo třetí kolej, anebo jsou dokonce ze srdce striktně vyhoštěny.

Pochopitelně i v případě otce Pia vystupuje zcela jednoznačně do popředí Bůh a láska k němu. Všechno ostatní je buď zaměřeno k Bohu, nebo je to vnímáno jako více či méně užitečný prostředek k dosažení Boha. Láska k Bohu povýšená nade vše, o niž usiloval ze všech sil, se pro otce Pia stala opravdu zásadním kritériem jeho rozhodování, světlem, které mu umožňovalo překonávat pochybnosti a pokušení. V tomto světle rovněž četl svůj vlastní životní příběh i události v životě těch ostatních. Tím základním prvkem, který dovoloval otcí Piovi s jistotou řešit všechny otázky, které mu kladly jemu svěřené duše, je přesvědčení, že těm, kdo milují Boha, nakonec všechno musí prospívat (srov. Řím 8,28). Tak je zaručeno, že se postavení Boha na první místo a láska k Bohu nade vše jasně snoubí s láskou k bližnímu a s opravdovým zájmem o jeho vlastní prospěch a dobro. Pravý teocentrismus nemůže a nesmí být čímsi nelidským, protože Bůh se v Kristu stal jedním z nás. V Kristu smíme zároveň milovat Boha i bližního, v něm se dvě hlavní přikázání stávají dvojjediným přikázáním lásky. Není tedy divu, že

otec Pio jasně prožíval a zakoušel, že jediným a nejzákladnějším dobrem pro člověka je vytrvat v Boží milosti. Jedině dosažení cíle, tedy Boha, určuje pravou hodnotu věcí. On je jako obrovité gravitační pole lásky a všechno musí směřovat k němu. To je základní a určující charakteristika duchovnosti otce Pia. Tato skutečnost nachází konkrétní výraz v dopisech našeho světce. Když otec Pio hovoří o svém chatrném zdravotním stavu, o obtížích, které mu způsobovali někteří jeho spolubratři, o zavraždění, kterým mu bylo vyhrožováno (srovnej list č. XIX v tomto svazku), při tom všem bylo hlavní otcovou starostí, aby se někdo neposkrvil hříchem, a aby tak nepřišel o to nejzákladnější dobro, jímž je Hospodin.

Není rozhodně pravdou, že otec Pio by kvůli nebeským záležitostem zaujímal necitlivý nebo indiferentní postoj vůči utrpením, která člověku přináší tento pozemský život. Když mu někdy bylo vytýkáno, že je příliš tvrdý, že kvůli nebeským věcem opomíná u duší, které zpovídá nebo duchovně vede, záležitosti tohoto světa¹ a přehlíží jejich velké strádání, otec Pio na to dal jasnou odpověď svým rozhodnutím postavit Dům pomoci v utrpení. Toto rozhodnutí a odhodlání vyjevil svým nejbližším přátelům v roce 1940. Dílo bylo po nezměrných obtížích dokončeno v květnu roku 1956.

Jedině tehdy, pokud bereme v potaz všechny výše uvedené prvky duchovnosti otce Pia a také skutečnosti

1 Srov. U. GALIMBERTI: *La terra senza il male. Jung: dall'inconscio al simbolo*. Milano, Feltrinelli 1997, s. 135–139.

z jeho života, můžeme také správně porozumět tomu, jak byl otec Pio výrazně zaměřen na Boha a jak všechno ostatní podřizoval právě tomuto tíhnutí k Nekonečnému. Všechny hodnoty mají jediný střed a jediný vrchol, jediné ospravedlnění, jímž je právě Bůh. U otce Pia je tato charakteristika duchovnosti pochopitelně ještě vyhraněnější než u ostatních lidí, kteří usilují o duchovní život. O této skutečnosti výmluvně vypovídají slova listu adresovaného otci Augustinovi, datovaného dnem 29. prosince 1912: „Žít zde dole, drahý otče, mne obtěžuje. Je to velmi hořká trýzeň, když musím žít tady v tom vyhnanství. Připadá mi, že už to nemohu dále snášet. Pomyšlení na to, že v každém okamžiku mohu ztratit Ježíše, mne tak trýzní, že nejsem ani s to Vám to popsat. Jedině ta duše, která opravdově miluje Ježíše, je schopna tomu porozumět.“²

V dané souvislosti je třeba říci zcela jasně, že by bylo opravdu velkou chybou, kdybychom považovali zcela mimořádné projevy mystického charakteru, s nimiž se tak hojně setkáváme v životě našeho světce, za výsledek jeho asketického úsilí. Takovýto nesprávný názor se relativně často objevuje v jistém druhu popularizační literatury o otci Piovi. V tomto nesprávném hodnocení lze poměrně bez velkých obtíží rozpoznat nesprávné chápání křesťanské mystiky a její směšování s tím, co lze najít na poli náboženských zkušeností východních kultur,

2 Jedná se o list č. CXI v prvním svazku *Epistolaria*, s. 327. List je přeložen ve sbírce dopisů, jež se týkají tajemství stigmat otce Pia. Srov. *Duchovní odkaz otce Pia 1. Tajemství stigmat otce Pia*. Praha, Paulínky 2003, s. 61.

což se týká obzvláštním způsobem buddhismu. Výše uvedená nesprávná hodnocení mohou mít v pozadí více či méně vědomý gnosticismus, s nímž křesťanství zápolí od prvních staletí. Podle zmíněných koncepcí by mělo platit, že duchovní pokrok je výhradně důsledkem snažení příslušného člověka, jenž se díky svým asketickým cvičením a svému stále se prohlubujícímu duchovnímu poznání posouvá výše na pomyslné škále duchovní kvality. Příslušné techniky a vlastní aktivity pouze uvolňují prozatím podvázané nebo skryté potenciality lidského ducha. Křesťanská mystika je opravdu na hony vzdálena takovémuto pojmání duchovnosti. Křesťanští mystikové vždy tvrdili, že prvním činitelem duchovního života člověka je sám Bůh, sklánějící se k člověku skrze vtělené Slovo a v Duchu svatém, který člověka naplňuje svou zdarma danou milostí a vyvoluje, koho chce. Jistě, na člověku pak je, aby na takovéto vyvolení a povolání svobodně odpověděl. První krok a rozhodující roli však v duchovním životě křesťanského mystika hraje troj-
osobní Bůh. Mystika je vtažení člověka do věčného přelévání srdce, jež se děje v lůně Nejsvětější Trojice. Takovéto povznesení je darem, a nikoli výsledkem toho, že člověk by se pomocí nějaké techniky Boha jaksi zmocňoval, že by jím disponoval. U otce Pia se tato svatá otevřenost milosti projevovala velmi silně. On nikdy nepřipisoval sobě nebo svému umění či asketickým cvičením nic z oněch mimořádných a nevysvětlitelných jevů, které se děly jeho prostřednictvím nebo kolem něho. Naopak,

je velmi dobře známo, že prakticky nikdy sám od sebe nezačal hovořit o oněch zcela výjimečných obdarováních a o nevysvětlitelných a heroických výlevech duchovní horlivosti. Toto všechno stále připisoval Božímu působení. V letech svého mládí považoval tyto věci za běžnou součást vnitřního života každé duše. V tomto smyslu se také otec Pio vyjadřuje o hodnotě své vlastní modlitby v listu ze dne 1. listopadu roku 1913, který je adresován otci Benediktovi: „To, co jsem schopen říci o tomto způsobu modlitby, lze vyjádřit následovně: Má duše se podle mého dojmu jakoby okamžitě ztrácí v Bohu. Víím také, že má duše z takových okamžiků dokáže vylézt mnohem více, než kolik by mohla získat z toho, kdyby napínala všechny své síly a cvičila se ve zbožnosti sama. Mnohokrát se cítím být jaksi pohlcen nesmírně silným vznětem, cítím, jak se celý stravuji pro Boha, a zdá se mi, jako kdybych měl překročit práh smrti. Toto všechno ale nepovstává z nějakého rozumového meditování, nýbrž z vnitřního plamene a z lásky, která natolik všechno přesahuje, že kdyby mi Bůh nepřispěchal na pomoc, byl bych oním vnitřním plamenem zakrátko celý pohlcen.“³

Duchovnost otce Pia se tedy ve všech svých projevech ukazuje být definovatelná jako duchovnost sjednocení duše s darujícím se Bohem. Všechny mimořádné duchovní zkušenosti, stavy duše a mimořádné jevy je třeba vztahovat k tomu, co mystická teologie definuje

3 Srov. *Duchovní odkaz otce Pia 1. Tajemství stigmat otce Pia*. Praha, Paulínky 2003, s. 80.

jako „vlitou Boží přítomnost v duši člověka“ nebo jako „přebývání Nejsvětější Trojice v lidské duši“. Tato mystika sjednocení jednoznačně vychází z hlubokého mlčení. Člověk musí nechat všechno zmlknout, kolem sebe i v sobě, aby dokázal lépe rozpoznávat hlas Boží (srov. list č. XVI v tomto výběru). Takové ticho je zároveň proniknuto hlubokou účastí člověka na Kristově utrpení. To je ale základní rys františkánské spirituality, jejíž adepti v sobě žijí touhu po mučednictví s Kristem a pro Krista. Otec Pio měl mimořádný dar prožívat podíl na Kristově umučení nejen duchovním, ale také tělesným způsobem.⁴

Spiritualita důvěry

Pohled ustavičně upřený na Ježíše Krista představuje základní charakteristiku a jakési trvalé ladění duchovnosti otce Pia. Díky tomuto upření pozornosti, které je ovšem v první řadě nesmírným darem milosti, na niž otec Pio ze všech sil odpovídal, se náš světec propracoval k nevídané důvěrnosti s Kristem. Tento rys jeho existence zřetelně prosvítá z každé strany jeho *Epistolaria*.

Zmíněná důvěrnost spočívá převážně v tom, že otec Pio žil ponořen do naprosté důvěry v Ježíše Krista. Svěřoval mu veškerá svá rozhodnutí, celý svůj osud, chtěl, aby ho

⁴ Srov. list č. XI tohoto svazku. Je nutno odkázat také na předešlé dva svazky této tematicky uspořádané antologie.

jeho Pán vedl na každém kroku, při veškerém počínání. Tento způsob existence v Kristu, s Kristem a pro Krista se pro světce z Gargana stává jakousi jeho novou přirozeností. Jedná se o cosi tak spontánního, že tato důvěrnost s Kristem z něho vyzařuje a v dobrém slova smyslu může nakazit osoby, jež se otci Piovi otevírají. Ježíš je tou jedinou pravou cestou, která člověku umožňuje dojít ke spojení s Bohem, jak jsme o tom hovořili v předešlé části tohoto úvodu. Tento rys je obecně křesťanský, ovšem nevídaná intenzita a spontánnost, s níž toto sjednocení s Kristem prožíval náš světec, představuje opravdu originální rys jeho duchovnosti.

Z každé strany jeho *Epistolaria* stále vyzařuje tato jeho důvěrnost s Kristem, kterou nám otec Pio chce předat a do níž nás chce uvádět. Díky Kristu je otec Pio spojen se svým nejvyšším dobrem, tedy s Bohem. O této své důvěře a důvěrnosti s Bohem skrze Krista píše náš světec v listu ze dne 21. dubna 1911, adresovaném otci Paolinovi: „Je třeba mít větší důvěru v Boží milosrdenství.“ O kousek dál pak témuž adresátovi radí, aby podobným způsobem povzbudil jistou osobu, která se svěřila do jeho modliteb. Otcí Basiliovi náš světec napsal: „Svěřme se do rukou božského Otce.“ Když je uprostřed víru nepřijemností, píše spolu se svatým Pavlem: „Stačí ti moje milost...“ (2 Kor 12,9). Příteli Eligiovi sděluje: „Ježíš je Ti nablízku.“ Jindy zase povzbuzuje otce Angelica: „Ježíš Tě nikdy v tělesných ani duchovních zkouškách neopustí.“

Bratru Emmanuelovi zase radí, aby toužil po dokonalé lásce „s ještě větší důvěrností“.

Z tohoto ducha naprosté důvěry pak vychází to, že otec Pio vnímá svůj vlastní životní příběh s naprostým klidem a s pokojnou vyrovnaností. Stejným způsobem vnímá i to, co se odehrává v církvi a s církví, i když nezůstává lhostejný vůči mnoha nešvarům a nevěrnostem, s nimiž se setkával. Otcí Paolinovi tedy náš světec klidně sděluje: „Ten, který Vám pomáhal až doposud, bude pokračovat ve svém díle spásy.“ Vícekrát otec Pio hovoří o tom, že všechno je třeba hodnotit tak, abychom se opravdu líbili tomu, jenž je svrchovaně něžným Ženichem.

Právě v naprosté důvěře v Pána nachází svou pravou podobu skutečná a nefalšovaná teologie dějin, teologie vlastního osobního příběhu i příběhu církve. Světlo milosrdenství představuje světlo, v němž jsme schopni nahlížet minulost i přítomnost a vzhlízet s nadějí k budoucnosti. Tato teologie dějin se ale soustřeďuje na přítomnost, v jejíchž hlubinách je přítomen Pán. Toto upření pozornosti na přítomnost je plně v souladu s tou nejlepší biblickou tradicí. Náš světec výslovně praví: „Hleďte, abyste konali dobro právě dnes. Až nastane zítřek, zase ho budete nazývat dneškem a budete právě dnes konat dobro. Mějte důvěru v Boží prozřetelnost. Je třeba obstarat si manu právě na jeden den, a nikoli na vícero dnů.“

Tato důvěrnost není ničím jiným než intenzivní a ustavičnou modlitbou, je to život proměněný v modlitbu a modlitba, jež se stala životem. Tato důvěrnost je

nazíráním a trvalou přímluvou za bratry a za všechny, kdo se svěřují do modliteb kapucína z Gargana. Modlitba je projevem života společenství, a tak nás nesmí udivovat, že otec Pio téměř ustavičně prosí adresáty svých listů o to, aby se za něho také modlili. Modlitba je účinná, když se před Bohem podpíráme navzájem. Otec Pio v tomto smyslu píše otci Basiliovi: „Neustanu v tom, abych Vás připomínal před Ježíšem.“ Jedná se o často se opakující formulaci, byť se tu a tam objevují menší modifikace tohoto výroku. Otec Pio byl opravdu horlivým bojovníkem za spásu druhých, což je další charakteristický rys duchovnosti světce z Gargana. Opět je třeba poznamenat, že se jedná o společný rys, který charakterizuje křesťanskou svatost, ovšem u otce Pia se objevuje s naprosto nevídanou intenzitou. Toto zápolení o duše patří neoddělitelně ke svatosti společenství církve. Právě v tomto smyslu je třeba doplnit náš obraz otce Pia jakožto modelu duchovního života.

Spiritualita pokory, poslušnosti a vyváženosti

Z toho, co bylo doposud řečeno, jasně vysvítá, že duchovnost otce Pia nemůžeme správně chápat, pokud bychom ji neuváděli do souvislosti s evangelními radami poslušnosti, chudoby a čistoty, přesněji řečeno s tím, jak jsou tyto rady naplňovány v duchu svatého Františka

z Assisi ve společenství menších bratří kapucínů. V životě otce Pia se setkáváme s velmi častou zmínkou poslušnosti, která pro něj nebyla z mnoha důvodů snadnou záležitostí. Nezapomínejme, že zdravotní stav otce Pia byl velmi vážný prakticky po celou dobu jeho života, což zapříčiňovalo, že pro něj bylo téměř nemožné snášet ubytování v některých konventech, zmiňme alespoň konvent ve Foggii. Další zkoušku poslušnosti představovalo nepochopení ze strany nositelů úřadu. Z uvedeného důvodu musel otec Pio snášet velmi přísná omezení při výkonu svého kněžského poslání. Vedle toho bychom neměli zapomínat na celou řadu nařízení, jež měla zamezit lidovému fanatismu, který se kolem osoby divotvůrce z Gargana celkem pochopitelně objevoval. Právě tato záležitost zapříčinila otcí Piovi mnoho utrpení. Onen lidový fanatismus byl v rozporu s jeho duchem prostoty a františkánské pokory. Navzdory všem těmto zkouškám a zátěžím, navzdory překládání z jednoho konventu do druhého v jeho mladších letech, navzdory tomu všemu náš světec vždy zůstal skvostným příkladem evangelní chudoby. Pro otce Pia platilo, že hlas představeného je hlasem Božím, a tak pro něj nebylo možné vzpouzet se příkazům, i když se na první pohled mohly zdát čímsi ne zcela spravedlivým a smysluplným. Právě poslušnost vůči představeným byla pro něj tím místem, kde měl prakticky prokazovat svou závislost tvora na Stvořiteli a učedníka na Pánu. V tomto duchu také náš světec píše otcí Basiliovi: „Pokračujte v tom, že